

УДК 378.147:53

Т. В. Грунтова

ДВНЗ «Криворізький національний університет»

МОБІЛЬНЕ НАВЧАННЯ ЯК СУЧАСНА ТЕХНОЛОГІЯ ОРГАНІЗАЦІЇ САМООСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ

У статті зазначено, що важливою частиною навчальної діяльності студентів вищих технічних навчальних закладів при вивченні фундаментальних дисциплін є самостійна робота. Але нерівномірний розподіл навчального навантаження протягом семестру і невміння організувати свою самостійну роботу та самоосвітню діяльність, призводить до погіршення успішності студентів.

Проаналізовано зміст понять «самостійна робота» та «самоосвіта». Указано роль самоосвіти в навчальній діяльності студентів і в формуванні компетентної особистості майбутнього фахівця.

Зазначено, що процес навчання фізики студентів вищих технічних навчальних закладів, на сьогодні, потребує збільшення мобільності навчання і більшого використання наочності. Як наслідок – обґрунтовано значення і необхідність модернізації традиційної системи освіти. Вказано, що однією з сучасних технологій організації і підвищення ефективності самостійної роботи та самоосвітньої діяльності студентів є використання технології мобільного навчання.

Проаналізовано можливості мобільного навчання та теоретично обґрунтовано необхідність використання технології мобільного навчання у процесі вивчення фізики для формування умінь і навичок самоосвітньої діяльності студентів вищих технічних навчальних закладів.

Ключові слова: самоосвітня діяльність, самостійна робота, мобільне навчання, інформаційно-комунікаційні технології, компетентні фахівці.

Постановка проблеми. Сучасний ринок праці вимагає від випускника не лише глибоких теоретичних знань, а і здатності самостійно застосовувати їх у нестандартних, постійно змінюваних життєвих ситуаціях, переходу від суспільства знань до суспільства життєво компетентних громадян. Серед фундаментальних дисциплін, що вивчаються студентами вищих технічних навчальних закладів, саме фізика (за змістом і способами подання навчального матеріалу – тексти, навчальне відео, мультимедійні презентації, графіки, рисунки тощо та видами діяльності студентів) має значний потенціал для вирішення поставленого завдання.

Важливою частиною навчальної діяльності студентів вищих технічних навчальних закладів при вивченні фундаментальних дисциплін, зокрема фізики, є самостійна робота.

Аналіз практики навчання фізики студентів вищих технічних навчальних закладів дає підстави говорити про недостатній рівень сформованості в них умінь і навичок самостійної пізнавальної діяльності.

Однією зі складових підвищення ефективності самостійної роботи та самоосвітньої діяльності студентів є використання технології мобільного навчання.

Аналіз актуальних досліджень. Методичні аспекти формування навичок самостійної роботи та самоосвіти, як навчальної діяльності досліджували науковці І. Т. Богданов, О. В. Бурлука, І. В. Грабовець, Т. О. Гуляєва, Т. М. Каушан, О. В. Малихін, Н. М. Терещенко та інші.

Л. М. Шапошнікова основними завданнями самоосвітньої діяльності вважає поширення знань та підвищення освітньо-культурного рівня населення, розумове

виховання та формування навичок самоосвіти, самовиховання та саморозвиток з метою подальшої самореалізації особистості [10].

Я. О. Черньонков самоосвіту розглядається, як вид діяльності, що забезпечує ефективність формування професійної культури студентів [9].

На думку І. Т. Богданова існує невідповідність між існуючою організацією освіти, змісту, методів і засобів навчання та вимогами нової, високотехнічної цивілізації, де первинними чинниками стають знання, досвід, ціннісні орієнтації людини, її пізнавальна та пошукова активність, готовність до безперервної освіти [1].

С. О. Семеріков, Н. В. Рашевська, М. Р. Горбатюк та інші фахівці одним із ефективних шляхів вирішення проблеми якості підготовки майбутніх фахівців вбачають у впровадженні в процес навчання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), зокрема – технологій та засобів мобільного навчання.

Проте, питання можливості використання технології мобільного навчання, у процесі вивчення фізики студентами вищих технічних навчальних закладів, досліджено недостатньо.

Мета статті: дослідити можливості та теоретично обґрунтувати необхідність використання технології мобільного навчання у процесі вивчення фізики як засобу формування умінь і навичок самоосвітньої діяльності студентів вищих технічних навчальних закладів.

Викладення основного матеріалу. Часто нерівномірний розподіл навчального навантаження протягом семестру, і невміння організувати свою самостійну роботу та самоосвітню діяльність, викликає у студентів першого курсу почуття розгубленості, невпевненості в собі, що призводить до погіршення успішності та стану здоров'я [3]. Перехід від навчання в середній школі до навчання у вищому навчальному закладі характеризується різкою зміною умов, в яких відбувається діяльність. Основна відмінність вищого навчального закладу від загальноосвітньої школи полягає саме у організації навчальної діяльності. В загальноосвітній школі вчитель навчає учня, у вищому навчальному закладі викладач керує самостійною роботою студента, спонукаючи його тим самим до самоосвіти та саморозвитку.

І. Т. Богдановим досліджувалась проблема самоосвіти студентів фізико-математичного та індустріально-економічного факультетів, які вивчають курс загальної фізики. Аналіз стану практики вищих навчальних закладів інноваційного типу засвідчив те, що в системі професійної освіти досить часто не відбувається ефективного подолання студентами труднощів у самоосвіті. Цікавим є те, що серед чинників, які зумовлюють готовність студентів до самоосвіти, на перше місце висувають брак наполегливості та сили волі у досягненні мети, на друге – відсутність відповідних умов та літератури з самоосвіти і тільки на третє відсутність часу. У навчально-виховному процесі, на думку вченого, необхідно вести цілеспрямовану роботу з підготовки студентів до самоосвітньої діяльності [1].

Самостійна робота студентів має розглядатися як специфічна пізнавальна діяльність, яка поряд з іншими формами організації навчального процесу самостійно реалізується самими студентами за запропонованою викладачем або за власноруч розробленою програмою [5].

Т. О. Гуляєва відзначає, що самостійна робота може переростати в самоосвіту, оскільки самостійність навчальної роботи студента виникає як наслідок оволодіння, ним самим, засобами і способами побудови своєї навчальної діяльності [4].

Найважливіша психологічна відмінність самоосвіти від самостійної роботи полягає в тому, що самостійну роботу студент виконує за завданням педагога, а самоосвітою керує сам, будуючи її відповідно до власних цілей і завдань.

Таким чином, важливою рисою, яка дозволяє відокремити самостійну роботу від самоосвітньої, є самостійність студента у виборі мотивів, завдань, способів дій та способів контролю [4].

Відповідно до компетентнісного підходу В. А. Корвяков самоосвіту розглядає як мету і засіб освітньої діяльності компетентного суб'єкта, яка забезпечує самостійну систематичну діяльність, спрямовану на досягнення визначених особистістю та суспільно значимих освітніх цілей, задоволення пізнавальних інтересів, загальнокультурних і професійних запитів, якісну зміну особистості в процесі самостійного отримання суб'єктивно і об'єктивно нових знань [6].

Використання інформаційного підходу до процесу формування умінь самоосвітньої діяльності дозволяє тлумачити самоосвіту як процес самостійного отримання і переробки інформації, в результаті якого утворюються знання [4].

Низька пізнавальна активність, втрата зацікавленості у процесі пізнання, епізодичне використання прийомів формування самоосвітніх умінь під час проведення навчальних занять з фізики не сприяють підготовці молоді до неперервної самоосвіти [4].

Несформованість навичок самостійної роботи та самоосвітньої діяльності призводить до отримання поверхових знань.

На думку Т. О. Гуляєвої найбільш близькими до самоосвітніх умінь можна вважати такі поняття як «уміння вчитися» та «інформаційна компетентність».

«Уміння вчитися» передбачає формування індивідуального досвіду участі школяра в навчальному процесі, вміння і бажання організувати свою працю для досягнення успішного результату; оволодіння вміннями та навичками саморозвитку, самоаналізу, самоконтролю та самооцінки;

«Інформаційна компетентність» передбачає оволодіння новими інформаційними технологіями, уміннями відбирати, аналізувати, оцінювати інформацію, систематизувати її; використовувати джерела інформації для власного розвитку.

Забезпечення результативності навчального процесу з фізики можливе за умов розв'язання суперечностей між потребою й значущістю в житті студента самоосвітньої компетентності та його невмінням організувати свою самоосвітню діяльність [4].

Сучасний стан навчання фізики студентів вищих технічних навчальних закладів характеризується значним зменшенням обсягу аудиторних годин в навчальних планах та необхідністю збільшення мобільності навчання і наочності.

Розв'язання зазначених суперечностей вимагає за умови компетентнісної освіти нових підходів до організації самоосвітньої діяльності студентів та можливості здобувати знання будь-де та будь-коли, тобто використання нових технологій навчання спрямованих на активізацію навчальної діяльності. Саме тому традиційна система навчання потребує модернізації навчального процесу та створення можливостей для застосування інформаційно-комунікаційних технологій.

Однією з сучасних технологій в організації самоосвітньої діяльності студентів є мобільне навчання, що реалізується за допомогою мобільних засобів та передбачає широке застосування в навчальний процес мобільного зв'язку.

Мобільне навчання є новою освітньою парадигмою, на основі якої створюється нове навчальне середовище, що робить сам процес навчання всеохоплюючим та мотивує до безперервної освіти та навчання протягом усього життя [7].

За С. О. Семеріковим, «мобільне навчання може бути визначено як підхід до навчання, при якому на основі мобільних електронних пристроїв створюється мобільне освітнє середовище, де студенти можуть використовувати їх у якості засобу доступу до навчальних матеріалів, що містяться в Інтернеті, будь-де та будь-коли» [8].

Мобільні пристрої є невід'ємною складовою повсякденного життя студентської молоді, тому можуть бути використані ними для навчання не лише в аудиторії, а й в будь-якому місці: під час прогулянки в парку, в транспорті, під час подорожі тощо. Крім цього, що є дуже важливим – для навчання у будь-який зручний для студентів час та безперервний доступ до навчальних матеріалів. Процес навчання, тобто отримання і засвоєння знань, завдяки цьому стає більш гнучким та доступним, покликаним задовольнити внутрішню потребу особистості в самоосвіті. Засоби мобільного навчання дають можливість зробити процес навчання більш цікавим, різноманітним. Мобільноорієнтований навчальний матеріал (навчальні тексти, навчальне відео, мультимедійні презентації, графіки, рисунки) є більш наочним, тому покращує сприйняття, розуміння та засвоєння фізичних понять, явищ та законів. Студенти мають змогу опрацювати інформацію у прийнятному для них темпі, тобто індивідуалізується темп навчання [2].

Висновки та перспективи подальших наукових досліджень. Оскільки процес формування у студентської молоді знань, умінь і навичок відбувається тільки в результаті їх власної активності, а мобільні пристрої є невід'ємною складовою їх повсякденного життя, то самоосвіта, як засіб виховання людини, загартування її рис характеру, зокрема наполегливості, у поєднанні з технологіями мобільного навчання, що сприяють навчанню у будь-якому місці, у будь-який час та надають безперервний доступ до навчальних матеріалів – є невід'ємною складовою у формуванні конкурентоспроможної особистості майбутнього фахівця.

Тому завданням викладача, виходячи з особистого рівня розвитку студента, – сприяти самостійності; спрямовувати на пізнання і набуття знань; сприяти засвоєнню та закріпленню навчального матеріалу; допомагати накопиченню у майбутніх фахівців практичних умінь та навичок, шляхом впровадження в процес навчання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, а саме технології мобільного навчання. Тому подальший напрямок роботи вбачаємо в доцільності розробки мобільноорієнтованих дидактичних матеріалів: навчальних посібників, методичних рекомендацій тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Богданов І. Т. Теоретичні і методичні засади формування фізико-технічних знань у процесі фахової підготовки майбутніх учителів фізики: автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.02 / І. Т. Богданов ; Нац. пед. ун-т ім. М.П.Драгоманова. – К., 2010. – 40 с. – укр.
2. Грунтова Т. В. Использование компьютерных технологий в организации самостоятельной работы студентов по физике как залог формирования творческой компетентной личности будущего специалиста / Т. В. Грунтова // Научный поиск в современном мире: сборник материалов 5-й международной науч.-практ. конф., (г. Махачкала, 31 января, 2014г.) – Махачкала : Издательство «Апробация», 2014. – С. 187-189.
3. Грунтова Т. В. Прийоми активізації самостійної пізнавальної діяльності студентів на заняттях фізичного лабораторного практикуму, як необхідної умови в формуванні компетентної особистості майбутнього фахівця / Т. В. Грунтова, С. В. Повар // Матеріали III міжвузівської науковопрактичної конференції «Наукова діяльність як шлях формування професійних компетентностей майбутнього фахівця» (НПК-12), м. Суми, 5 – 6 грудня 2012 р. – Суми : Вид-во СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2012. – С. 26–28.
4. Гуляева Т. О. Формування умінь і навичок самоосвітньої діяльності студентів технічних коледжів у процесі вивчення фізики: автореф. дис. ... канд. пед. наук :

- 13.00.02 / Т. О. Гуляєва ; Кіровогр. держ. пед. ун-т ім. В.Винниченка. – Кіровоград, 2010. – 20 с. – укр.
5. Єчкало Ю. В. Методичні основи створення навчально-методичного комплексу нового типу з фізики для студентів вищих навчальних закладів / Ю. В. Єчкало // Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія педагогічна / [редкол. : П. С. Атаманчук (голова, наук. ред.) та ін.]. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2014. – Вип. 20 : Управління якістю підготовки майбутнього вчителя фізико-технологічного профілю. – С. 16-18.
  6. Корвяков В. А. Научно-практические основы формирования самообразовательной деятельности в условиях многоуровневого высшего образования : Автореф. дисс... докт. пед. наук : 13.00.01 / В.А. Корвяков. – Оренбург, 2008. – 52 с.
  7. Рашевська Н. В. Мобільні інформаційно-комунікаційні технології навчання вищої математики студентів вищих технічних навчальних закладів: автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.10 / Н. В. Рашевська ; Ін-т інформ. технологій і засобів навчання НАПН України. – К., 2011. – 21 с. – укр.
  8. Семеріков С. О. Теоретико-методичні основи фундаменталізації навчання інформатичних дисциплін у вищих навчальних закладах : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.02 – теорія та методика навчання (інформатика) / Семеріков Сергій Олексійович ; Національний педагогічний ун-т ім. М. П. Драгоманова. – К., 2009. – 536 с.
  9. Черньонков Я. О. Формування професійної культури майбутнього вчителя іноземної мови: Автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / Я.О. Черньонков ; Кіровогр. держ. пед. ун-т ім. В.Винниченка. – Кіровоград, 2006. – 20 с. – укр.
  10. Шапошнікова Л. М. Розвиток ідей про самоосвіту школярів в історії вітчизняної педагогіки (кінець ХІХ - поч. ХХ ст.): Автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.01 / Л.М. Шапошнікова ; Житомир. держ. ун-т ім. І.Франка. – Житомир, 2007. – 19 с. – укр.

Грунтова Т. В. Мобильное обучение как современная технология организации самообразовательной деятельности студентов.

В статье указано, что важной частью учебной деятельности студентов высших технических учебных заведений при изучении фундаментальных дисциплин является самостоятельная работа. Но неравномерное распределение учебной нагрузки в течение семестра и неумение организовать свою самостоятельную работу и самообразовательную деятельность, приводит к ухудшению успеваемости студентов.

Проанализировано содержание понятий «самостоятельная работа» и «самообразование». Указано роль самообразования в учебной деятельности студентов и в формировании компетентной личности будущего специалиста.

Отмечено, что процесс обучения физике студентов высших технических учебных заведений на сегодняшний день требует увеличения мобильности обучения и большего использования наглядности. Как следствие – обосновано значение и необходимость модернизации традиционной системы образования. Указано, что одной из современных технологий организации и повышения эффективности самостоятельной работы и самообразовательной деятельности студентов является использование технологии мобильного обучения.

Проанализированы возможности мобильного обучения и теоретически обоснована необходимость использования технологии мобильного обучения в процессе изучения физики для формирования умений и навыков самообразовательной деятельности студентов высших технических учебных заведений.

Ключевые слова: самообразовательная деятельность, самостоятельная работа, мобильное обучение, информационно-коммуникационные технологии, компетентные специалисты.

Hrunтова T. Mobile Learning as the modern technology of the organization of self-activity of students.

The article indicates that self-study is an important part of educational activity of students of higher technical educational institutions in the study of fundamental disciplines. But the uneven distribution of the teaching load during the semester, and the inability to organize their independent work and self-education activity, leads to deterioration of students' progress.

A content of the concepts of «independent work» and «self-study» analyzed. Revealed the role of self-educational activity of students in the formation of a competent person of the future expert. It is noted that the process of teaching physics the students of higher technical educational institutions today it requires an increase in learning mobility and greater use of visualization. As a consequence – justified by the value and the need to modernize the traditional system of education. It is indicated that one of the modern technologies of the organization and improve the efficiency of self-study and self-educational activity of students is the use of mobile learning technology.

It analyzed the possibilities of mobile learning. And theoretically the necessity of using mobile learning technology in the study of physics to form the skills of self-educational activity of students of higher technical educational institutions.

Key words: self-educational activity, independent work, mobile learning, information and communication technology, competent professionals.

УДК 378

О. С. Дущенко

Ізмаїльський державний гуманітарний університет

МАЙБУТНЄ ІНТЕРНЕТУ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ОСВІТУ

Сфера інформаційно-комунікаційних технологій, особливо мережа Інтернет, інтернет-технологій швидко розвиваються, їх розвиток впливає на всі сфери сучасного інформаційного суспільства. Від того яким буде майбутнє Інтернету, інтернет-технологій, залежить і майбутнє всіх сфер життя людства. Науковці стверджують про необхідність використання Інтернету в навчанні для більш успішної та якісної освіти в сучасному світі. У статті аналізується питання майбутнього Інтернету, представлені експертні висновки, думки науковців про те, яким буде Інтернет в недалекому майбутньому, особливості розвитку мережі Інтернет. Науковці розглядають вплив Інтернету на життя людства з різних сторін. Пропонується припущення про майбутнє Інтернету та його вплив на освіту. Адже, зараз Інтернет, інтернет-технології активно використовуються в українській освіті, так як і повинно бути в сучасному інформаційному суспільстві. Тому важко представити майбутнє без Інтернету.

Ключові слова: Інтернет, майбутнє Інтернету, інтернет-технології, тренди розвитку Інтернету, сценарії розвитку мережі Інтернет, «Інтернет речей», цифровий світ майбутнього, вплив Інтернету на життя людини, вплив Інтернету на освіту.